

Innspill

Senterpartiets partiprogram 2021-2025

Attac Norge takker for at dere tar dere tid til å lese vårt innspill til det foreløpige utkastet til Senterpartiets partiprogram 2021-2025. Vi ønsker her å kommentere i all hovedsak på første del av utkastet, og herunder *digital allemannsrett* (linje 352). Først følger en utfyllende bakgrunn for problematikken slik vi ser den vil spille inn på deres politiske målsettinger deres utkast om desentralisert digital suverenitet. Deretter har vi skrevet ut noen konkrete forslag som vil muliggjøre en desentralisert digital industripolitikk.

Bakgrunn:

Våre data kjøpes og selges til land som har svært ulikt syn på personvern. I Europa, og i Norge som sådan, blir personvern sett på som en rettighet. I USA blir personvern sett på som et konkurransefortrinn for de selskapene som velger å tilby det, mens i Kina kjenner de færreste til konseptet. Dersom selskaper kan sende data over landegrenser eller lagre dem i usikre «skyer», utfordres dagens personvernlover. Sensitiv data og informasjon om oss og samfunnet står i fare for å bli misbrukt og havne i feil hender dersom vi tillater fri flyt av data på tvers av landegrenser. I disse dager forhandles det om en rekke handelsavtaler som har som formål å få på plass bestemmelser som krever «fri flyt av data». Norges regjering støtter flere initiativ som kan føre til mindre kontroll over personsensitive data. Det er viktig at Senterpartiet er en tydelig stemme i å snu denne trenden.

Teknologigigantene kan snart sette premissene innenfor store deler av offentlig sektor dersom de får fortsette sin monopolvirksomhet. Et godt eksempel på dette er Google sin kunnskap om infrastruktur, kjøremønster og veinett gjennom flere år med innhenting av data om dette. Kan vi snakke om offentlig transport og kollektivtrafikk i fremtiden, dersom Google eier teknologien og infrastrukturen for førerløse biler og busser? Det er kun en sektor hvor myndighetene står i fare for å bli leilendinger av Google. Sammen med andre dominerende teknologiselskaper er Google på vei inn i sektorer som helse, utdanning, strøm, vann, post og søppelkjøring.

Dette utfordrer demokratiet og politikernes handlingsrom. Dersom myndighetene blir helt avhengige av teknologien og kunnskapen som disse selskapene sitter på, vil vi ikke på demokratisk vis kunne regulere selskapenes rolle i samfunnet.

Å temme teknologigigantene må gjøres med en digital industripolitikk. Digital industripolitikk skiller seg ikke så mye fra annen industripolitikk, men det krever politikk og satsing på offentlig utdanning og forskning innen sektoren. Offentlig eierskap av infrastruktur og råmateriale (data), åpen kildekode, samt deling av immateriell kunnskap og teknologi kan utvikle det lokale næringslivet og utvikle nye offentlige tjenester. Det er på tide å temme teknologigigantene og regulere deres virksomhet, for på den måten sikre at demokratiske prinsipper og befolkningens rettigheter kommer foran profittenssyn.

Dampmaskinen, elektrisitet, fossilt brennstoff og datamaskiner har drevet den første, andre og tredje industrielle revolusjonen. Nå skal industripolitikken for den fjerde industrielle revolusjonen utformes. Vi kan ikke være haleheng til verdens største teknologiselskaper, men må sette premissene selv.

Attac anbefaler Senterpartiet å legge til følgende punkter (understreket) etter linje 384:

At stordata basert på informasjon om Norges befolkning skal underlegges demokratisk kontroll. Her legges det alltid til grunn et generelt prinsipp om at dem det samles inn data om, det være seg arbeidere, brukere, eller borgere, skal ha noe å si om hvordan dataene skal brukes

Begrunnelse: Per i dag er det de færreste av oss som leser hele teksten når vi godtar en programvare sin bruk av våre data, eller har mulighet til å ikke si ifra oss et krav om å gi fra oss informasjon i møte med disse selskapene. Det er fordi vi og dataen vi produserer er produktet til disse selskapene. Da må det legges til grunn demokratisk forankrede prinsipper om hvordan data brukes, og hvem som tjener på informasjonen om oss.

At det offentlige tilrettelegger for bruk av fri programvare, åpen kildekode, åpne filformater og innsyn i algoritmer i sin virksomhet der det er hensiktsmessig. Det betyr at all programvare som utvikles av det offentlige har åpen kildekode, og at man i størst mulig grad skal vektlegge dette når man kjøper inn programvare.

Begrunnelse: Som en storinnkjøper av tjenester og varer har det offentlige mulighet til å legge krav om hvordan selskaper skal operere både i og utenfor Norge. Det er derfor viktig at det offentlige både utarbeider egne tjenester med åpenhet, samt når disse tjenestene hentes inn så inngår de samme premissene.

I de tilfeller hvor åpen kildekode ikke lar seg gjøre krever vi at et organ skal få innsyn og handle på vegne av folket (for eksempel Datatilsynet eller lignende)

Begrunnelse: Det vil ikke til enhver tid la seg gjøre å få innsyn i kildekoder, spesielt ikke i en overgangsfase. Det er likevel viktig at det finnes en viss demokratisk forankring gjennom et tilsynsorgan, offentlige tilsynsmyndigheter skal derfor kunne kreve åpenhet og innsyn i algoritmer og kildekoder.

At det opprettes en offentlig statssky

Begrunnelse: Offentlige data er blant de viktigste dataene vi har og omfatter ting som helsedata, finansdata, og tusentalls datapunkter om innbyggere og infrastruktur. Når disse dataene havner i hendene til teknologigiganter blir de sittende med kunnskapen og verktøyene for å lage tjenester. Dette truer demokratiet og den offentlige velferdsstaten. Opprettelsen av en statssky er derfor et viktig virkemiddel for å hindre økt privatisering av tjenester som i utgangspunktet bør være tilgjengelig for alle.

At det ikke eksporteres råmateriale ut av landet. Data skal i all hovedsak lagres i det landet de produseres, og alltid være underlagt egne lover og regler.

Begrunnelse: I dag er det kun seks selskaper som eier 70 prosent av våre data. Dette skaper en udemokratisk maktkonsentrasjon om råvaren data. Selskapene tømmer samfunn for en råvare til egen vinning.

At selskapsdata kan åpnes opp og tilgjengeliggjøres av det offentlige der det er hensiktsmessig, slik at verdien deres kan tilfalle en større bredde av aktører.

Begrunnelse: Selskapene tilegner seg selv monopol på områder som påvirker samfunnsutviklingen. Dataene våre er fellesskapets ressurs, og må derfor også gjøres tilgjengelig for fellesskapet, og verdiene må likeså tilfalle her.

Investeringer i teknologiutvikling, slik at norsk skole, helsevesen og andre offentlige tjenester ikke er prisgitt teknologigigantene

Begrunnelse: En politikk for teknologisk suverenitet må være en sentral del av den digitale industripolitikken. Ikke bare gir det økonomiske gevinster og bedrer sikkerheten og privatlivet. Det sørger for demokratisk kontroll over samfunnet. En offentlig og demokratisk forvaltning av stordata er en nødvendig del av en industriell og offentlig digital politikk.

Ikke ha inngåelse av handelsavtaler som tillater overføring av data ut av Norge og til land med svakere personvern

Begrunnelse: Norge har gjennom sin rolle som utbryter i forhandlingene om e-handel i Verdens handelsorganisasjon utformet den norske digitale politikken ved å se globalt, og innskrenke lokalt handlingsrom. Den sittende regjeringens mandat inn i forhandlingene til WTO har blitt et blueprint for deres politikk på dette området også i andre handels- og investeringsavtaler.

Med vennlig hilsen,
Hege Skarrud
Leder, Attac Norge